

УДК 338.2:330.3(510)

Д. П. Єфремов,
к. е. н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

"НОВА НОРМАЛЬ" КИТАЙСЬКОГО ЗРОСТАННЯ: КОНЦЕПТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

D. Yefremov,
PhD, associate professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

"NEW NORMAL" OF CHINESE GROWTH: CONCEPT AND PROSPECTS OF MODERN STATE ECONOMIC POLICY

Уповільнення темпів приросту ВВП спонукало китайських лідерів до пошуку нової стратегії економічного зростання. У середині цього десятиліття КНР опинилася перед пасткою середнього рівня доходів та необхідністю переходу від екстенсивного до інноваційного зростання. Керівництво країни висунуло гасло про стратегію "нової нормалі" економічного зростання країни. Проте остаточний концепт цієї політики залишається неясним. На основі аналізу виступів публічних осіб, нормативних рішень органів влади та публікацій експертів автор статті намагається відтворити комплекс змін у різних напрямках економічної політики Китаю, які констатують стратегію "нової нормалі". З проведеного дослідження випливає, що нова стратегія китайського розвитку спирається на підтримання середньо-високих темпів зростання за рахунок експансії сукупного попиту, структурних реформ з боку сукупної пропозиції, захист та поглиблення глобалізації, а також на перехопленні Китаєм глобального економічного лідерства.

The slowdown in GDP growth has led Chinese leaders to seek a new economic growth strategy. In the middle of this decade, the PRC is facing a middle income trap and needs to move from extensive to innovative growth. The country's statesmen put forward a slogan of a "new normal" strategy for the country's economic growth. However, the final content of this policy remains unclear. Based on the analysis of public speeches, regulatory decisions of government bodies and expert publications, the author attempts to recreate a complex of changes in various areas of China's economic policy that constitutes the strategy of a "new normal". From the study, it follows that the new Chinese development strategy is based on maintaining medium-high growth, aggregate demand expansion, structural reforms of aggregate supply, protection and deepening of globalization, and China's interception of global economic leadership.

Ключові слова: нова нормаль, структурні реформи на боці сукупної пропозиції, економічне зростання, Китай.

Key words: new normal, supply-side structural reforms, economic growth, China.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виступаючи на Світовому економічному форумі 2017 року в Давосі, Голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін заявив, що людство, яке наразі потерпає від бідності, поляризації доходів, екологічних

катастроф, політичних конфліктів та тероризму, потребує нової моделі розвитку. Країнам бракує надійних драйверів зростання, застарілі підходи до його стимулювання та управління не спрацьовують, а сподівання звичайних людей в підсумку залишаються марними [2].

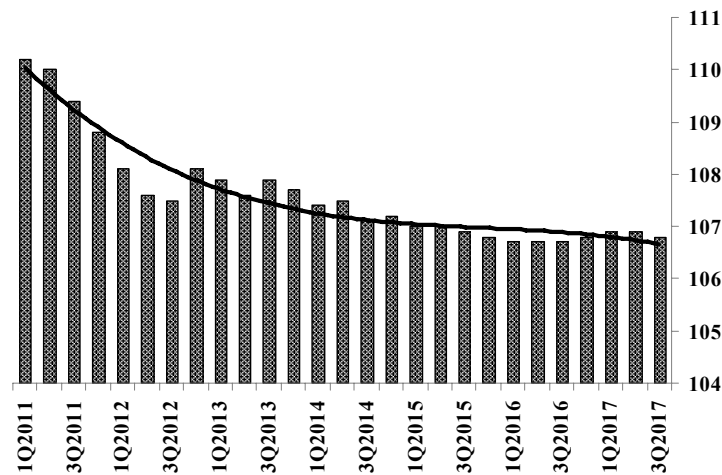

Рис. 1. Поквартальні індекси реального ВВП КНР, % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело: National Bureau of Statistics of China.

Взірцем для нової моделі розвитку, як впливає з його слів, є Китайська Народна Республіка, яка є осередком надійності та стабільності для світової економіки. Країна зростає швидкими темпами понад 30 років, позитивний ефект від чого можна відчутти в усіх кутках планети; вона систематично проводить реформи та інновації, здатні у подальшому зберігати високі темпи зростання; тому китайська модель розвитку залишається безпрецедентно успішною. Свідченням цьому є радикальне скорочення бідності в країні, зростання доходів та зайнятості громадян, зниження енергоємності ВВП. Одночасно зберігається потенціал для підвищення виграшу кожного учасника світової системи, якщо країни світу будуть відкривати кордони один для одного та співпрацювати на взаємовигідних умовах.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Західні дослідники стверджують, що ситуація з економічним зростанням КНР є не зовсім однозначною. По-перше, деякі із них [7] продовжують ставити під сумнів достовірність даних китайської офіційної статистики. По-друге, поширеною є думка, що в рамках існуючої в Китаї моделі екстенсивні джерела ось-ось вичерпаються і економічне зростання зупиниться. По-третє, стверджується [4—6], що китайська економіка впритул наблизилася до так званої пастки середнього рівня доходу, і пройти повз неї вона не зможе. Китайським науковим колам та посадовцям ці застереження відомі [1], і відповіддю на них має стати стратегія "нової нормалі" економічного зростання.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

З огляду на брак досліджень перспектив економічного зростання КНР у вітчизняній науці, автор у рамках цієї статті ставить за мету проаналізувати основні елементи стратегії "нової нормалі", охарактеризувати перспективи їх реалізації та потенціал впливу на світову економіку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Під пасткою середнього рівня доходу економісти розуміють ситуацію, коли в країні доходи на душу на-

селення, досягнувши після швидкого зростання деякого середнього рівня, припиняє подальше збільшення або змінюється дуже повільно. Пороговий рівень доходів, який окреслює нижню та верхню межу пастки, коливається від країни до країни і від дослідження до дослідження, але більшість вчених сходяться на думці, що він перебуває в зоні від 10 до 15 тис. дол. США на особу в постійних цінах 2005 року [див., наприклад 4 та 6]. Причини її виникнення полягають у вичерпанні країною екстенсивних факторів розвитку та необхідності повної заміни парадигми зростання.

Логіка процесу потрапляння в пастку добре описана дослідниками Агенором і Кануто в [3]: на початкових етапах країни з низьким доходом можуть успішно конкурувати на міжнародному ринку шляхом виробництва трудомістких, недорогих продуктів, спираючись на технології, імпортовані з-за кордону. Ці країни можуть збільшувати продуктивність праці, перерозподіляючи робітників із низькопродуктивних сільськогосподарських секторів до високопродуктивних промислових галузей або сфери послуг. Після вичерпання ресурсу сільської робочої сили зарплати населення починають зростати під тиском попиту на національному ринку праці. Це призводить до втрати конкурентоспроможності товарів країни на світових ринках. Вихід із пастки полягає в підвищенні сукупної факторної продуктивності виробництва за рахунок створення власних передових технологій зростання, для чого відповідно вимагає тривалих та об'ємних інвестицій в інновації та якісного людського капіталу.

Сучасна китайська стратегія "нової нормалі" за великим рахунком спроектована таким чином, щоб уникнути потрапляння країни до пастки середнього рівня доходів. Уперше про неї Сі Цзіньпін висловився в 2014 році, визнавши, що економіка країни перейшла від попередніх високих швидкостей до повільніших середньо-високих темпів зростання (рис. 1), її структура потребує вдосконалення та модернізації, драйверами яких мають стати інновації замість ресурсів та інвестицій [8].

Далі поняття нової нормалі набувало уточнень та розширень і після 19 конгресу Комуністичної партії Ки-

таю (осінь 2017 року) економічна політика Сі Цзіньпіна ґрунтується довкола наступних векторів.

1. Підтримання темпів економічного зростання традиційним шляхом нарощення сукупного попиту. До початку запуску стратегії "нової нормали" підвищення сукупного попиту в країні досягалося 1) за рахунок експансії інвестицій, в тому числі за активної участі державних компаній, в будівництво житла та інфраструктурні проекти; 2) спираючись на активне сальдо зовнішньої торгівлі. В підсумку виходило, що частка цих компонентів у ВВП сягала 50—55 %.

Проте з 2014—2015 років у центрі уваги уряду вже перебувають не інвестиційні проекти та експортоорієнтоване виробництво, а приватне споживання китайських домогосподарств — саме на його підвищення робиться ставка, щоб забезпечити середньо-високі темпи зростання ВВП. За підсумками 2015 року із 6,8% зростання за рахунок розширення їх споживчих витрат було створено 4,1% додаткового ВВП, у той час як за рахунок валового нагромадження капіталу лише 2,9%, а імпорт перевищив експорт на 2,5 % ВВП [9].

Роки стимулювання економіки за допомогою традиційно кейнсіанських фіскальних та монетарних стимулів призвели до накопичення структурних дисбалансів (між споживанням та інвестиціями, між секторами економіки тощо) та фінансових ризиків (зокрема, нарощення боргу) у національному господарстві КНР. У відповідь керівництво країни ініціювало широку програму реформ, націлену на відновлення макrorівноваги за рахунок корекції сукупної пропозиції та переналаштувати траєкторію зростання на неокласичне підвищення сукупної виробничої продуктивності.

2. Підвищення ефективності економіки на основі "Програми структурних реформ на боці пропозиції". Із уповільненням темпів зростання світової та китайської економіки на початку 2010-х років потужності китайської промисловості із виробництва цементу, скла, сталі, неферосплавних металів, нафтопереробки, видобутку вугілля, генерування енергії виявилися неповністю завантаженими та почали наносити збитки економіці. Щоб протидіяти спаду, наприкінці 2015 року у КНР була ініційована "Програма структурних реформ на боці пропозиції". Від відомої в економічній теорії американської рейганоміки, націленої на стимулювання сукупної пропозиції за рахунок зниження податкового навантаження на бізнес, китайська програма відрізняється різнонаправленістю впливів на макропараметри, більшість швидше сприятимуть скороченню, а не зростанню сукупної пропозиції. В цілому Програма є комплексною та містить 5 важливих напрямків економічної політики.

1. Скоротити надлишкові індустріальні потужності, створені під час прискореної індустріалізації попередніх п'ятирічок. З цією метою центральний уряд пропонує регіональним органам влади невеликі субсидії на ліквідацію збиткових та дотаційних підприємств, у першу чергу в металургії та видобутку вугілля. Саме ці галузі демонструють низьку економічну та екологічну ефективність, а їх діяльність часто фінансується в борг: нагромаджена ними заборгованість в 75—90 разів перевищує зароблені за рік прибутки в галузі. На мета-

лургійні та вуглевидобувні компанії на початку 2016 року припадало 14 % корпоративного боргу промислового сектора [10, с. 5—6]. До місцевих адміністрацій фактично доведено квоти на скорочення надлишкових потужностей у цих секторах. Взамін їх закликають сконцентруватися на збереженні добробуту звільнених робітників та підтримці програм з їх перекваліфікації [11, с. 8]. Для потужностей, які зберігаються, введені жорсткі стандарти якості: низький рівень забруднення та споживання енергії на одиницю продукції, висока якість, безпечність зайнятого персоналу та висока технологічність.

2. Оживити ринок нерухомості в провінційних другорядних містах та містечках, де було побудовано багато житлової площі, яка однак є малопривабливою для мігрантів із сільських територій. На початок 2016 року біля півмільярда квадратних метрів житла пустувало в провінціях місцях [10, с. 11]. Причиною появи великої кількості неліквідної нерухомості в регіонах Китаю стали урбанізаційні та міграційні процеси, іманентні країні, зниження відсоткових ставок у 2014—2015 роках та обмеження відтоку капіталу за кордон. У результаті вільні фінансові кошти перемістилися на внутрішній ринок нерухомості, спровокувавши появу спекулятивних бульбашок у мегаполісах та зростання неліквіду в провінційних містах.

Розв'язання цієї проблеми для КНР може виявитися ускладненим, оскільки потребує не тільки здефляції вартості житла в таких депресивних місцевостях, а й створення там високооплачуваних робочих місць і привабливих умов для проживання. Тому уряд у рамках програми структурних реформ уряд країни узяв курс на мікроменеджмент пропозиції житла. Зокрема, з кінця 2016 року запроваджено обмеження для девелоперів на фінансування будівництва за рахунок власних коштів та запозичень від продажу облігацій. Місцева влада у мегаполісах обмежує пропозицію землі під будівництво та можливості отримання реєстрації (прописки), стимулюючи іммігрантів селитися в передмістях. Муніципалітети провінційних міст та містечок навпаки спрощують реєстраційні процедури, знижують трансакційні збори, запроваджують програми пільгової покупки житла для малозабезпечених.

3. Реструктуризація накопичених приватним сектором боргів, які, за деякими оцінками [10, с. 15], сягнули 250 % номінального ВВП на середину 2017 року, причому дві третини боргу припадало на корпоративний сектор. Дешева кредитних ресурсів, створена кількісним пом'якшенням пропозиції грошей протягом 2010—2015 років, підштовхнула запозичення вгору, внаслідок чого відношення боргу до ВВП стрибнуло із 141 % до 255 % за п'ять років. Найбільше активному його прирощенню посприяло експансивне кредитування державних компаній, які в КНР вважаються менш ризикованими, ніж приватний бізнес, бо завжди можуть розраховувати на державну підтримку в разі фінансової скрути.

Щоб подолати надмірне боргове навантаження в приватному секторі, Державна рада КНР планує стимулювати злиття і поглинання фірм, удосконалити корпоративне управління, прискорити сек'юритизацію дер-

жавних компаній, реструктуризувати безнадійну заборгованість, спростити процедуру корпоративного банкрутства та запровадити свопи із обміну боргових цінних паперів на дольові.

4. Зниження собівартості виробленої продукції, яке передбачає варіативні заходи: припинення державної підтримки збиткових фірм, перегляд фіскального навантаження, усунення надмірного регулювання їх діяльності та посилення міжнародної конкурентоспроможності. У зв'язку із здорожчанням вартості робочої сили в КНР багато компаній віднаходять можливості для переміщення своїх виробництв у інші країни з більш дешевою працею. З одного боку, влада Китаю має намір змістити спеціалізацію країни з працездатності до товарів "верхнього кінця ланцюга вартості" [2]. З іншого боку, щоб уникнути безробіття і уповільнення темпів приросту ВВП, вона прагне зробити процес реалокатії потужностей якомога повільнішим. Тому уряд країни шукає механізми збереження конкурентоспроможності за рахунок нецінових факторів. Також можна очікувати, що спрощення фіскальної системи знижуватиме стимули для ухилення від оподаткування. Основним напрямом реформ тут має виступати перегляд системи стягнення зборів (за дозвільні процедури, міське обслуговування, операції з нерухомістю тощо), соціальних внесків та екологічних штрафів, надходження від яких до бюджетів різних рівнів сягають, за деякими оцінками, 11 % ВВП [10, с. 20].

Усе це може покращити привабливість країни для інвесторів, адже у рейтингу Doing Business Китай стабільно займає 70-ті — 80-ті позиції, в тому числі внаслідок складної системи оподаткування (131-е місце в 2017 році), проблем із стартом бізнесу (127-е місце) та отриманням дозволів на будівництво (177-е місце), поступаючись не тільки своїм регіональним конкурентам, а й своїм окремим територіям (Тайваню, Гонконгу) [12].

5. "Укріплення слабких місць" економіки, яке має на меті насичення внутрішнього попиту високотехнологічними та високоякісними споживчими продуктами. Під категорію слабких місць також потрапляють програми точкової боротьби із бідністю, які разом із задоволенням попиту багатих на предмети розкоші мають забезпечити ендогенне економічне зростання Китаю за рахунок розширення внутрішнього споживання.

З метою підтримки внутрішнього виробництва продукції з високою часткою доданої вартості урядом в останні роки запущено окремі спеціалізовані програми "Вироблено в Китаї 2025" та "Масове підприємництво та інновації". Вони мають підтримати різноманітні інноваційні стартапи шляхом співучасті в їх фінансуванні. Програми розповсюджуються на ті проекти, які мають намір здійснити IPO, залучають кошти на основі краудфандінгу та потребують адміністративної допомоги. Реалізувавши їх, Китай до 2025 року планує стати провідним світовим виробником промислових роботів, автомобілів з відновлюваними джерелами енергії, чипів для мобільних телефонів. На підтримку цих планів він запускає спеціальні венчурні фонди, які акумулюють гігантські фінансові ресурси, в тому числі від підприємств у державній власності.

Загалом "Програма структурних реформ з боку пропозиції" є нашаруванням кількох комплексних проектів, частину з яких можна швидко вирішити адміністративним інструментарієм (скоротити потужності, списати заборгованості), але інша, складніша частина потребує терпіння, довгострокових малопомітних дій та розширення економічних свобод громадян. Між тим видається, що китайське керівництво продовжує не довіряти ринковим механізмам самоналаштування економіки та відшукує способи зберегти домінуючий державний контроль над економічними відносинами, оптимізувавши лише його форми. Політична еліта країни цілеспрямовано уникає обвалу темпів економічного зростання країни, але усвідомлюючи неминучість їх уповільнення, віднаходить штучні прийоми, покликані зробити цей процес контрольованим і плавним.

Експерти-китаєзнавці [13, с. 1] продовжують дотримуватися думки, що поточне зростання "середньо-високими темпами" все одно носить короткостроковий характер та досягнуто за рахунок відстрочення довгострокових проблем. Найважливіша з них — зростання приватного боргу. Доступність та дешевазна кредитів спонукають приватні компанії і далі нарощувати інвестиції низької якості. З іншого боку, уряд через контрольовану банківську систему обмежує відтік надлишкового капіталу, який посилюється наприкінці 2016 року та ускладнив стан платіжного балансу країни. В той же час більшість реформ, ініційованих на початку ери Сі Цзіньпіна, пробуксовують: фіскальна реформа, створення ринку сільськогосподарської землі, спрощення міграції з сільських регіонів до міст та отримання там реєстрації. Загальна сприятлива внутрішньоекономічна ситуація поки що перешкоджає громадянам усвідомити відсутність реальних соціально-економічних змін [13, с. 3].

Одна з найбільших задекларованих командою Сі Цзіньпіна реформ на 2017 рік у рамках стратегії " нової нормалі", яка стосувалася державних підприємств, поки що затримується на старті. Її ідея полягає в переведенні підприємств у власності держави в статус підприємств із змішаною формою власності шляхом сек'юритизації. Такі трансформації впроваджено лише в поодиноких державних компаніях провінційного значення.

Як часто буває в Китаї, противниками деяких реформ виявляються місцеві бюрократи, побоюючись втратити контроль над стратегічно важливими або прибутковими активами держави. Інший варіант денационалізації — програма із перетворення співробітників компаній на їх акціонерів — стикається з різноманітними адміністративними обмеженнями. В той же час керівництво держави декларує свої наміри посилити нагляд за діяльністю державних підприємств, запроваджуючи нові ревізійні структури. Голів правління державних компаній планується перетворити на секретарів їх партійних організацій, сумістивши в одній особі дві посади. Таким чином, партійний вплив на підприємства державної власності посилюватиметься, що справлятиме демотивуючий ефект на схильність приватного сектору входити в акціонерний капітал таких компаній. Стратегічні рішення таких компаній в обов'язковому поряд-

ку проходитимуть процедуру обговорення на партійних комітетах і з його рекомендаціями далі направлятимуться раді директорів [13]. Такі ініціативи — крок назад в якості управління компаніями.

3. Посилення лідерських позицій КНР у міжнародних економічних відносинах. Китай має намір повною мірою скористатися виходом США з Угоди про Транстихоокеанське співробітництво, на основі якої Америка розвивала для себе преференційний торговий мікроклімат. Протекціоністський крок нової американської адміністрації послаблюватиме конкурентів Китаю, які втрачатимуть привілейований доступ до американського внутрішнього товарного ринку та вирівнюватиме ціну імпорту сировини до США і КНР. Він також відмінить заплановане в рамках угоди запровадження нових правил регулювання міждержавної торгівлі, націлених на посилення захисту інтелектуальної власності.

Оголосивши про дотримання Китаєм домовленостей та недопущення провалу Паризької угоди із зміни клімату, китайський Президент перетворився на одного з провідних пропонентів політики захисту довкілля, вирівнювання можливостей між поколіннями та суттєво покращив імідж своєї країни.

У промові на Давоському форумі Сі Цзіньпін заявив, що явище глобалізації не є добрим чи поганим. Воно є "океаном, із якого не можна втекти". Глобалізація є історичною даністю, яка сьогодні рухає людство вперед. Їй не потрібно перешкоджати, до неї потрібно "адаптуватися та керувати нею, пом'якшувати її негативні наслідки та розповсюдити вигоди від неї на всі країни та народи світу" [2]. Палка підтримка Китаєм глобалізаційних процесів пояснюється кількома причинами. Одна з них — стабілізація та укріплення обмінного курсу юаня по відношенню до інших валют. Вона спирається на гігантські накопичені золотовалютні резерви — 3 трлн дол. США, — посилений контроль за фінансовим рахунком платіжного балансу, який має на меті ускладнити відтік капіталу з країни, а також багаторічний профіцит торгового балансу [14]. Стабільна валюта дозволяє утримувати під контролем імпортовану інфляцію. В результаті юань перетворюється на міжнародний засіб розрахунків та глобальну резервну валюту, здатну з часом потіснити долар у деяких міжнародних розрахунках.

Підтримці китайської економічної експансії покликані сприяти цільові інвестиційні програми, найбільша з яких "Один пояс — один шлях", а також спеціалізовані інститути — Азійський інфраструктурний інвестиційний банк. Основними реципієнтами китайських коштів стануть країни Азії, з якими Китай спробує розбудувати "спільноту єдиної долі" [15, с. 13]. Розвиваючи інфраструктурні проекти на континенті, КНР міцніше прив'язуватиме до себе сусідні країни, посилюючи інфраструктуру, економічну, а згодом політичну та культурну інтеграцію в регіоні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Стратегія "нової нормалі" економічного зростання, запущена в КНР у 2014—2017 роках, зорієнтована уникнення потрапляння країни до пастки середнього рівня доходів шляхом заміщення старих джерел зростання

(інвестиційного та зовнішньоторговельного попиту) сучасними драйверами (споживчий попит, інноваційний розвиток). Її проміжне завдання — очистити простір та закласти фундамент для побудови економіки постіндустріального типу, яка базується на інформаційних послугах, знаннях та високих технологіях. Під час її виконання планується усунути внутрішні диспропорції на товарному, фінансовому ринках та ринку праці, підвищити загальноекономічну ефективність, модернізувати галузеву структуру, створити потужний інноваційний імпульс розвитку, зберігаючи суттєвий контроль держави за економікою.

Китай активно готується до перегляду існуючого світопорядку. Не лише розвинуті держави, на думку його президента, повинні насолоджуватися благами глобалізації; країни, що розвиваються, їх спільноти, групи та громадяни мають отримати доступ до вигід від цивілізаційного прогресу. Пекін у повній мірі усвідомлює шанс, який внаслідок багаторічного успіху в економічному зростанні відкрився для нього; він адаптує модель власної економіки до глобального економічного лідерства і буде докладати потрібних зусиль для посилення власного лідерського авторитету на міжнародній арені.

Література:

1. China will not fall into middle income trap: Official [Електронний ресурс] // ChinaDaily. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: http://www.chinadaily.com.cn/business/2017-07/28/content_30277873.htm
2. Full Text: Xi Jinping's keynote speech at the World Economic Forum [Електронний ресурс] // The State Council Information Office. The People's Republic of China. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: http://www.china.org.cn/node_7247529/content_40569136.htm
3. Agenor P. Avoiding Middle-Income Growth Traps [Електронний ресурс] / P. Agenor, O. Canuto, M. Jelenic // Poverty Reduction and Economic Management (PREM) Network, the World Bank, no 98. — 2012. — Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP98.pdf>
4. Glawe L. The People's Republic of China in the Middle-Income Trap? [Електронний ресурс] / L. Glawe, H. Wagner // ADBI Working Paper, Tokyo: Asian Development Bank Institute, no. 749. — 2017. — Режим доступу: <https://www.adb.org/publications/prc-middle-income-trap>
5. Wang Y. Will China Escape the Middle-Income Trap? A Politico-Economic Theory of Growth and State Capitalism [Електронний ресурс] / Y. Wang. — 2016. — Режим доступу: http://yikaiwang.weebly.com/uploads/2/3/6/9/23693943/chinape_paper.pdf
6. Feng Y. The Middle-Income Trap and China's Growth Prospects [Електронний ресурс] / Y. Feng, Y. Yao. — 2016. — Режим доступу: <http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/p285111/pdf/ch061.pdf>
7. Stiglitz J. What's Behind China's Bumpy 'New Normal' [Електронний ресурс] / J. Stiglitz // The World Post. — 2015. — Режим доступу: https://www.huffingtonpost.com/joseph-e-stiglitz/china-new-normal_b_9100570.html

8. New normal in economic development [Електронний ресурс] // ChinaDaily. — 2017. — Режим доступу: http://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-10/05/content_32869258.htm

9. Contribution share and contribution of three components of GDP to the growth of GDP [Електронний ресурс] // National Bureau of Statistics of China. — 2016. — Режим доступу: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/nds/2016/indexeh.htm>

10. China's supply-side structural reforms: Progress and outlook [Електронний ресурс] // Economist Intelligence Unit Report. — 2017. — Режим доступу: <http://www.andrewleunginternationalconsultants.com/files/chinas-supply-side-structural-reform.pdf>

11. Naughton B. Supply-Side Structural Reform: Policy-makers Look For a Way Out [Електронний ресурс] / Barry Naughton // China Leadership Monitor, Winter 2016, no. 49. — 2016. — Режим доступу: <https://www.hoover.org/research/supply-side-structural-reform-policy-makers-look-way-out>

12. Doing Business 2017: Equal Opportunities for All [Електронний ресурс] // A World Bank Group Flagship Report, 14th edition. — 2017. — Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Full-Report.pdf>

13. Naughton B. Xi Jinping's Economic Policy in the Run-up to the 19th Party Congress: The Gift from Donald Trump [Електронний ресурс] / Barry Naughton // China Leadership Monitor. — Winter. — 2017, no. 52. — 2017. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.hoover.org/research/xi-jinpings-economic-policy-run-19th-party-congress-gift-donald-trump>

14. Li Y. China's Economy: The New Normal and the Virtuous Circle [Електронний ресурс] / Y. Li // The Diplomat. — February. — 02. — 2017. — Режим доступу: <https://thediplomat.com/2017/02/chinas-economy-the-new-normal-and-the-virtuous-circle/>

15. Saich A. What Does General Secretary Xi Jinping Dream About? [Електронний ресурс] / Anthony Saich // Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School. — 2017. — Режим доступу: https://ash.harvard.edu/files/ash/files/what_does_xi_jinping_dream_about.pdf

References:

1. ChinaDaily (2017), "China will not fall into middle income trap: Official", available at: http://www.chinadaily.com.cn/business/2017-07/28/content_30277873.htm (Accessed 5 November 2017).

2. The State Council Information Office. The People's Republic of China (2017), "Full Text: Xi Jinping's keynote speech at the World Economic Forum", available at: http://www.china.org.cn/node_7247529/content_40569136.htm (Accessed 5 November 2017).

3. Agenor, P.-R. Canuto, O. and Jelenic, M. (2012), "Avoiding Middle-Income Growth Traps", Poverty Reduction and Economic Management (PREM) Network, the World Bank, no 98, available at: <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP98.pdf> (Accessed 5 November 2017).

4. Glawe, L. and Wagner, H. (2017), "The People's Republic of China in the Middle-Income Trap?", ADBI

Working Paper, Tokyo: Asian Development Bank Institute, no. 749, available at: <https://www.adb.org/publications/prc-middle-income-trap> (Accessed 5 November 2017).

5. Wang, Y. (2016) "Will China Escape the Middle-Income Trap? A Politico-Economic Theory of Growth and State Capitalism", available at: http://yikaiwang.weebly.com/uploads/2/3/6/9/23693943/chinape_paper.pdf (Accessed 5 November 2017).

6. Feng, Y. and Yao, Y. (2016) "The Middle-Income Trap and China's Growth Prospects", available at: <http://press-files.anu.edu.au/downloads/press/p285111/pdf/ch061.pdf> (Accessed 5 November 2017).

7. Stiglitz, J. (2015), "What's Behind China's Bumpy 'New Normal'", The World Post, available at: https://www.huffingtonpost.com/joseph-e-stiglitz/china-new-normal_b_9100570.html (Accessed 5 November 2017).

8. ChinaDaily (2017), "New normal in economic development", available at: http://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-10/05/content_32869258.htm (Accessed 5 November 2017).

9. National Bureau of Statistics of China (2016), "3-19. Contribution share and contribution of three components of GDP to the growth of GDP", available at: <http://www.stats.gov.cn/tjsj/nds/2016/indexeh.htm> (Accessed 5 November 2017).

10. Economist Intelligence Unit (2017), "China's supply-side structural reforms: Progress and outlook", Report, available at: <http://www.andrewleunginternationalconsultants.com/files/chinas-supply-side-structural-reform.pdf> (Accessed 5 November 2017).

11. Naughton, B. (2016), "Supply-Side Structural Reform: Policy-makers Look For a Way Out", China Leadership Monitor, Winter 2016, no. 49, available at: <https://www.hoover.org/research/supply-side-structural-reform-policy-makers-look-way-out> (Accessed 5 November 2017).

12. World Bank Group (2017), "Doing Business 2017: Equal Opportunities for All", A World Bank Group Flagship Report, 14th edition, available at: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Full-Report.pdf> (Accessed 5 November 2017).

13. Naughton, B. (2017), "Xi Jinping's Economic Policy in the Run-up to the 19th Party Congress: The Gift from Donald Trump", China Leadership Monitor, Winter 2017, no. 52, available at: <https://www.hoover.org/research/xi-jinpings-economic-policy-run-19th-party-congress-gift-donald-trump> (Accessed 5 November 2017).

14. Li, Y. (2017), "China's Economy: The New Normal and the Virtuous Circle", The Diplomat, February 02, 2017, available at: <https://thediplomat.com/2017/02/chinas-economy-the-new-normal-and-the-virtuous-circle/> (Accessed 5 November 2017).

15. Saich, A. (2017), "What Does General Secretary Xi Jinping Dream About?", Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School, August 2017, available at: https://ash.harvard.edu/files/ash/files/what_does_xi_jinping_dream_about.pdf (Accessed 5 November 2017).

Стаття надійшла до редакції 15.11. 2017 р.